

Schi te fissas regina da Surses ...

Sandra Balzer/FMR

Sviluppar ideias, visiuns e sa participar activamaintg a tot igls affars tgi pertotgan els: igl cumegn da Surses dat ena vusch agls sies unfants, giuvenilas e giuvenils. Eneda agl meis s'inscuntran percheigl igls cunsegl d'unfants e giuvenils per discutir tematicas actualas. En project concret: la nova tgesa da scola primara a Savognin. Lour ideias e basigns concrets servan scu basa per la lavour digls architects.

Ena disco da scolars, en local da fitness e miglras colliaziuns digl traffic public ainten las vischnancas – chegl èn tematicas tgi fatschaintan actualmaintg igls unfants e giuvenils da Surses. Lour ideias e giaveischs discuteschan els siva digl schaner 2022 mensilmaintg an rom da cunsegl da scolaras e scolars. Dar ena vusch agls unfants e giuvenils da Surses – ena visiun digl cumegn da lascher participar igls unfants a tot igls affars tgi pertotgan els: els duessan purtar aint, sviluppar e realisar lour ideias e giaveischs e furmar uscheia activ lour avigneir. Igl cunsegl da scolaras e scolars furman igl rom persiva.

«Nous. Tots. Ansemen.»

«Schi te survignst viseta d'ensatgi tgi reiva per l'amprema geda se Surses, tge igl mosast?» u «T'imaginescha tgi te fissas regina da Surses, tge midessas te per tè, pigls ties genitours e per tat e tatta?» Exact chellas dus dumondas èn neidas fatgas ad unfants e giuvenils per elaborar igl maletg directiv Surses 2030. Chel è igl resultat d'ena retschertga tgi definescha propiests e visiuns digl cumegn pigl proxim decenni. «Nous. Tots. Ansemen.» – uscheia sa nomna chel maletg directiv tgi accentuescha la participaziun dalla populaziun. «Nous ischan ena vallada cun bler potenzial pero er cun grondas sfeidas. Igl è damai impurtant, tgi nous sviluppan la nosa regiun ansemen cun l'antiera populaziun, e percheigl ègl ena gronda schanza dad involvar igls unfants e giuvenils ainten chel process. Els èn igls irtavels da chegl tgi nous fashagn ossa», dei Linda Netzer, manadra da svilup digl cumegn Surses. La participaziun digls unfants e giuvenils serva damai scu basa pigl futur – scu basa per realisar igl maletg directiv e scu basa tgi s'anclei per unfants e giuvenils da sa participar e concepeir.

Assistent da giuvenils scu colliaziun

Igl «cunsegl d'unfants Grava» cun represchents da classa dalla scoligna anfignen la 4. classa primara, scu er igl «cunsegl gioven» cun represchents dalla 5avla classa primara anfignen la terza superioura s'inscuntran eneda agl meis. Igl inscunter da radond en'oura ò li per la mesadad aint igl taimp liber e per l'otra mesadad durant igl taimp da scola. Els vignan accompagneas da Thomas Eigensatz, assistent da giuvenils. El agescha uscheia scu colliaziun impurtanta tranter igls unfants e la gruppa da manar cun represchents digl cumegn e dalla scola. «Per l'egna dagn nous inputs cun temas, tigl quals nous santissan gugent lour meini e per l'otra vignan discutos temas tgi fatschaintan els. Actualmaintg funcziunescha chegl scu ena sort pingpong tranter nous ed igls cunsegl ed igl è en ampren pass an direcziun da participaziun d'unfants e giuvenils», accentuescha Linda Netzer. Schi unfants e giuvenils vignan dumandos siva lour visiuns, tanscha en'oura savens

betg. Spertamaintg vignan er numnos giaveischs e visiuns nunrealisticas. «Er cò gioia igl assistent da giuvenils ena rolla centrala. Lour giaveischs e tematicas vignan piglias serious, tuttegna priorisescha el las tematicas e sveglia er l'egna u l'otra discussiun. Per exaimpel vevan els numno igl giaveisch d'en local da fitness. Durant la discussiun èn els nias pertscherts, tg'ins dastga pir antrar cun aveir adamplia 16 onns. Tuttegna è sa sviluppada en'ideia tgi vign ossa persecutada anavant. Ins pudess per exaimpel anvidar en trenader da fitness ainten scola per mussar exerchezis», concretisescha Linda Netzer.

Ena nova scola cun banc da lavour e duple plaz ainten las stanzas

Enqualtgi project on igls unfants e giuvenils gio pudia realisar: per exaimpel on els organiso ena disco da scolaras e scolars per la 5 e 6avla classa primara. Pinavant on els fatg paratgs davart la nova tgesa da scola primara a Savognin: en parcadi per velos cun tetg,

Las commembras ed igls commembers digl cunsegl gioven.

Foto MAD

La tgesa da scola primara Grava a Savognin vign sanada ed amplifitgeida. Duple plaz ainten las stanzas da scola, grondas fanestras per darveir ed ena nischa da chillar èn singulas ideias e giaveischs digls unfants e giuvenils pertutgont la nova tgesa da scola.

Foto Angelica Augustin

spengnas d'ava tgi sa laschan darveir e sarar pi simpel pigls unfants pitschens, en sistem per lascher sguttar igls calzers ainten pierti, ena nischa per chillar, duple plaz ainten las stanzas da scola, grondas fanestras per darveir, ena pare per scliviglier, en banc da lavour, ena stanza da schintgetgs pigl unfant tg'ò anniversari u letgs per durmeir ed avonda tualettas separadas. «Las visiuns ed igls gja-veischs per la nova tgesa da scola èn per part fitg concrets, per part er fantascheia e gja-veischs. Tscherts patratgs èn pero fitg significativs», dei Linda Netzer. Da chellas ideias è sa resulto en video tgi serva ossa scu basa da lavour pigls architects.

Jugend.gr ed igl label dad UNICEF

Igl cumegn da Surses sa participescha agl project «participaziun d'unfants e juvenils aint igls cumegns grischuns» da jugend.gr, l'uniun tetgala per la promoziun d'unfants e juvenils aint igl cantun Grischun. Cunchel project less jugend.gr promover la participaziun d'unfants e juvenils sen nivel communal. Per contanscher chella visiun ò jugend.gr scumanzo en process cun dodesch cumegns aint igl Grischun: Surses, Vaz, Tavo, Landquart,

Surselva soura, Lumnezia, Vaz Sot e Glion. Igl project dalla participaziun da juvenils an Surses vala er scu realisaziun digl label «cumegn amicabel per unfants», tgi sa basa sen l'iniziativa internaziunala dad UNICEF «ChildFriendly Cities». Ella promova igls process per augmentar l'amicabladad per unfants ed accumpogna cumegns da realisar la convenziun pigls dretgs d'unfants. (fmr/sab)